

Warszawa, 15 maja 2023 r.

dr hab. Danuta Drabińska, prof. SGH
Kolegium Ekonomiczno-Społeczne, Katedra Teorii Ekonomii
Szkola Główna Handlowa w Warszawie

**Recenzja rozprawy doktorskiej Pana mgr. Jarosława Piotra Walli
zatytułowanej „Rola przemysłu stalowego w rozwoju gospodarki Niemiec
w warunkach globalizacji”.**

**Rozprawa doktorska napisana została pod kierunkiem naukowym
promotor Pani dr hab. Grażyny Musiał.**

W odpowiedzi na pismo Pana prof. dr hab. Grzegorza Kończaka Przewodniczącego Komitetu Naukowego Dyscypliny Ekonomia i Finanse Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach z prośbą o sporządzenie recenzji rozprawy doktorskiej Pana mgr. Jarosława Piotra Walli pt. „Rola przemysłu stalowego w rozwoju gospodarki Niemiec w warunkach globalizacji” przedkładam recenzję niniejszej pracy doktorskiej.

Układ i zawartość merytoryczna rozprawy:

Przedstawiona do recenzji rozprawa doktorska pt. „Rola przemysłu stalowego w rozwoju gospodarki Niemiec w warunkach globalizacji” składa się z trzech rozdziałów. Rozdział pierwszy przedstawia kategorie, modele, teorie i mechanizmy rozwoju ekonomicznego. Rozdział drugi opisuje rozwój gospodarki Niemiec na tle rozwoju Unii Europejskiej. Rozdział trzeci obejmuje problematykę związaną z umacnianiem się niemieckiego oligopolu stalowego na rynku globalnym w okresie 2005 – 2020. Rozprawa zawiera wstęp, zakończenie i wnioski, bibliografię, źródła internetowe, spis tabel, spis rysunków, spis wykresów, spis fotografii, spis dodatków i pozostałe materiały.

W pierwszym rozdziale Autor koncentruje się na przedstawieniu podstawowych pojęć i kategorii rozwoju ekonomicznego wyodrębniając cele działalności gospodarczej, klasyfikację i rodzaje celów przedsiębiorstwa, przedstawiając ortodoksyjną teorię przedsiębiorstwa, hierarchię potrzeb Masłowa, abstrakcyjny model geograficzny i model pajęczyny w ekonomii. Następnie analizuje problematykę dotyczącą globalizacji i mechanizm tworzenia nowego ładu

polityczno-społeczno-ekonomicznego. Przedstawia globalizację w gospodarce i kulturze XXI wieku, cechy procesów globalizacyjnych, syntetyczne oceny korzyści i kosztów procesów globalizacyjnych, kilka uniwersalnych twierdzeń ekonomicznych dotyczących globalizacji, krytyczną analizę poglądów neoliberalnych i ich instytucji, koncepcje globalizacji i mechanizmy konkurencji.

Rozdział drugi poświęcony został omówieniu rozwoju gospodarki Niemiec na tle Unii Europejskiej i zawiera podrozdziały: społeczno-polityczne przesłanki powstania Unii Europejskiej, społeczna gospodarka rynkowa w Niemczech i jej charakterystyka, historia niemieckiego przemysłu hutniczego w zarysie, zagadnienie metali ziem rzadkich, eksport i import przemysłu stalowego Niemiec: wielkość i kierunki eksportu w roku 2019, bezpieczeństwo Niemiec w świetle polityki surowcowej Unii Europejskiej w latach 1990-2010 i dekadzie następczej, polityka energetyczna Republiki Federalnej Niemiec w XXI wieku, konkurencyjność gospodarki niemieckiej w obrębie Unii Europejskiej i gospodarki światowej. Autor daje przegląd różnych koncepcji składających się na kształt Unii, w jakiej funkcjonuje ona obecnie, oraz dokonuje charakterystyki społecznej gospodarki rynkowej, podkreślając zasadniczej wagi wkład Ludwiga Erharda i Konrada Adenauera w dzieło budowy gospodarki i państwa, któremu patronuje hasło „dobrobyt dla wszystkich”.

Rozdział trzeci definiuje oligopol jako strukturę rynku, a następnie pokazuje w ujęciu modelowym ekonomiczne aspekty nowych procesów produkcji stali z wykorzystaniem wielkich pieców, przedstawia najważniejsze ośrodki produkcji stali w Niemczech w 2016 r. oraz problem niemieckiego oligopolu stalowego na rynku globalnym. Największe podmioty, które Autor włączył do analizy to Salzgitter AG, ThyssenKrupp AG, ArcelorMittal.

Autor rozprawy wykazuje, że mocną stroną tych podmiotów jest ich innowacyjność. Wynika to stąd, że rynek oligopolistyczny łączy presję konkurencji ze zdolnością mobilizacji stosunkowo dużych funduszy finansowych. Podkreśla jednocześnie, że silna koncentracja pomocy finansowej państwa w takich dziedzinach jak hutnictwo jest charakterystyczna dla gospodarki Niemiec.

Rozdział ten definiuje również „zieloną stal” i jej rolę w realizacji celów klimatycznych. Wyjaśnia znaczenie dla oligopolistycznego rynku stalowego problemu „zielonej stali”. Autor zebrał i przedstawił projekty naukowe, które mają znaczenie w ramach niemieckiej perspektywy wodorowej. Przed doktorantem pojawił się dylemat: metody dekarbonizacji przemysłu stalowego takie jak stosowanie bezemisyjnych źródeł energii czy produkcja żelaza gąbczastego, mogą okazać się bardzo kosztowne a przecież międzynarodowa konkurencja powinna być opłacalna. Pokazuje on, że zagadnienie niskoemisyjnego przemysłu stalowego może być w sprzeczności z projektem o ekonomicznej opłacalności.

Podsumowanie:

Wszystkie podrozdziały rozdziałów drugiego i trzeciego, podobnie jak rozdziału pierwszego zawierają szczegółowe podpunkty precyzujące zawartą w nich problematykę badawczą.

We wstępie rozprawy Autor uzasadnia wybór tematu, omawia strukturę pracy oraz precyzuje cel, hipotezę i przedmiot pracy doktorskiej.

Celem głównym pracy doktorskiej jest identyfikacja uwarunkowań, wymiarów i wpływu przemysłu hutniczego na branżę o decydującym znaczeniu w rozwoju gospodarczym Niemiec na zglobalizowanym rynku.

Cele poznawcze pracy to prezentacja założeń i koncepcji wpływających na ukształtowanie się warunków rozwoju społeczno-ekonomicznego Niemiec oraz wyjaśnienie procesów globalizacji i integracji jako ram instytucjonalnych rozwoju gospodarki Niemiec jako całości i przemysłu hutniczego jako części. Autor wymienia także sześć celów częściowych. Są to: identyfikacja uwarunkowań działalności niemieckiego oligopolu w branży hutniczej na globalnym rynku stalowym, analiza światowego rynku hutniczego, znaczenie wyrobów stalowych o zaawansowanej technologii wytwarzania dla rozwoju gospodarczego Niemiec, wpływ przeobrażeń technologicznych na procesy wytwarzania w międzynarodowym koncernie Saltzgitter AG, analiza konsekwencji związanych z wprowadzeniem zaostżeń emisji dwutlenku węgla przez Unię Europejską dla niemieckiej branży stalowej, sformułowanie powiązań pomiędzy niemieckimi producentami z branży hutniczej a postrzeganiem społecznym roli i znaczenia przemysłu hutniczego w rozwoju współczesnej gospodarki Niemiec.

Do weryfikacji przedstawione są dwie hipotezy badawcze. Po pierwsze niemiecki przemysł stalowy ma znaczący wpływ na poszczególne sektory gospodarki Niemiec poprzez wprowadzenie nowych gatunków walcowanej (produkowanej) stali. Po drugie niemiecka gospodarka w wyniku kooperacyjnych działań ma pozytywny wpływ na inne gospodarki uczestniczące w zglobalizowanym rynku.

Cel poznawczy rozprawy i przedstawione założenia prowadzą do sformułowania głównej hipotezy pracy. Jej treść to stwierdzenie, że działalność przemysłu hutniczego Niemiec w warunkach wzrastającej globalizacji wywiera wpływ na pozostałe sektory gospodarki Niemiec i przesądza o rosnącym, pomyślnym oddziaływaniu na gospodarkę, z którymi współdziała gospodarka Niemiec. Okres badań omówionych w niniejszej rozprawie obejmuje lata 1990 – 2020, a gdy zachodzi potrzeba obejmuje także trzecią dekadę XXI wieku.

Autor stosuje w rozprawie dwie metody badawcze: metodę narracji historycznej oraz metodę systematyczną. Każda z tych metod opiera się na odmiennym podejściu badawczym. W metodzie narracji historycznej główną rolę odgrywa periodyzacja, która pozwala na poznanie dziejów pewnego problemu. W przypadku metody systematycznej chodzi o merytoryczne sposoby rozwiązania problemu i wtedy ważną rolę odgrywają kategorie naukowe ściśle precyzujące istotę problemu. Cała rozprawa ma charakter teoretyczno-empiryczny, a w ramach tego ujęcia zastosowano takie procedury jak: studium literaturowe, metodę opisu historycznego, metodę analizy i syntezy, metodę indukcji i dedukcji, analizę porównawczą.

Warto podkreślić, że rozprawa ta wypełnia lukę w piśmiennictwie ekonomicznym na przestrzeni ostatniego ćwierćwiecza na temat roli przemysłu stalowego w rozwoju

gospodarki Niemiec, ponieważ uwzględnia warunki wynikające z uczestnictwa Niemiec w Unii Europejskiej i wpływ tych uwarunkowań na rozwój przemysłu stalowego w Niemczech, a także pokazuje rolę tego przemysłu w dobie globalizacji.

Ocena pracy:

Należy pozytywnie ocenić przyjęty przez Autora układ i zawartość merytoryczną całości pracy. Dane analityczne charakteryzujące badane zagadnienia zostały dobrane w sposób właściwy. W rozprawie wyraźnie przedłożone są podejścia teoretyczne w rozdziale pierwszym, opisowo-historyczne w rozdziale drugim, badawczo-empiryczne w rozdziale trzecim, który stanowi zwieńczenie całej pracy w jej warstwie poznawczej związanej z tematem pracy. Cel pracy został osiągnięty, hipotezy cząstkowe i hipoteza główna zostały udowodnione. Zrealizowano w ramach procedur badawczych sześć celów cząstkowych zawartych we wstępie do niniejszej rozprawy. Bibliografia pokazuje na wnikliwe studia literaturowe zarówno w zakresie wydawnictw zwartych jak i ciągłych. Zebrane informacje są interesującym źródłem analiz i mogą stanowić materiał do dalszych badań. Autor w sposób klarowny i syntetyczny dokonał selekcji zebranych informacji oraz ich prezentacji. Przedstawił także w zrozumiały i ciekawy sposób swoje poglądy oraz wnioski.

Wnioski końcowe:

Informuję, że przewód doktorski przeprowadzany jest w dziedzinie nauk ekonomicznych w dyscyplinie ekonomia na podstawie przepisów dotychczasowych (Ustawa o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki, Dz. U. nr 65, poz. 595 z późn. zm. w związku z art. 179 ust. 1 i ust. 2 ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. Przepisy wprowadzające ustawę - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce - Dz. U. z 2018 r. poz. 1669 z późn. zm.)

Stwierdzam, że rozprawa doktorska Pana mgr. Jarosława Piotra Walli spełnia ustawowe warunki stawiane pracom doktorskim i wnoszę o dopuszczenie jej do publicznej obrony.

Danuta Drabińska

